

การสร้างความหมายภูมิลักษณะท้องถิ่นผ่านนิทานพื้นบ้าน
เรื่อง ตาม่องล่าย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วัฒนธรรมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

การสร้างความหมายภูมิลักษณะท้องถิ่นผ่านนิทานพื้นบ้านเรื่องตาม่องล่าย
(MEANING OF LAND FORMATION IN *TA MONG LAI* FOLKTALE)

คนัย วินัยรัตน์ 4636678 LCCS/M

ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : โสพล ศิริไสย์ Ph.D. สมทรง บุรุษพัฒน์ Ph.D.
อภิญญา บัวสรวง M.A.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ศึกษาการสร้างความหมายภูมิลักษณะท้องถิ่นผ่านนิทานพื้นบ้านเรื่อง ตาม่องล่าย โดยให้ความสำคัญกับความหมายที่อยู่ข้างในเนื้อนิทาน ทำการเปรียบเทียบสำนวนต่างๆ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิทานกับภูมิลักษณะท้องถิ่น รวมถึงการศึกษาการสร้างความหมายภูมิลักษณะท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับภูมิลักษณะ และทฤษฎีโครงสร้างนิคม

ผลการวิจัย พบว่า นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานพื้นบ้านที่มีความเป็นสากล มีลักษณะเป็นนิทานชีวิต นิทานประจำถิ่น และนิทานอธิบายเหตุ ที่เน้นอนุภาคเกี่ยวกับการเกิดภูมิลักษณะท้องถิ่น ถ่ายทอดด้วยมุขปาฐะสืบทอดกันมานาน โดยเชื่อว่าถูกแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ในพื้นที่บริเวณอำเภอประจวบคีรีขันธ์ แล้วแพร่กระจายไปยังพื้นที่อื่น ทำให้เกิดสำนวนต่างๆ มากมาย ที่มีรายละเอียดเฉพาะถิ่นบนโครงเรื่องเดียวกัน บ่งบอกถึงของความเป็นพวกพ้องเดียวกันตามแนวคิดแบบโครงสร้างนิคม และแสดงถึงการ “คิดได้ คิดเป็น” ของทั้งผู้แต่งและผู้เล่านิทานที่พยายามอธิบายการเกิดขึ้นของภูมิลักษณะด้วยชุดคำอธิบายที่เกินจริงได้อย่างชาญฉลาด โดยให้ความหมายกับรูปร่างรูปทรงของภูมิลักษณะเป็นสำคัญ และแสดงนัยของความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลักษณะท้องถิ่น กับ เส้นทางเดินเรือในอดีต แหล่งประมงพื้นบ้าน และการตั้งชุมชน เป็นสำคัญ

คำสำคัญ : ภูมิลักษณะ / นิทานพื้นบ้าน / ตาม่องล่าย

342 หน้า

MEANING OF LAND FORMATION IN *TA MONG LAI* FOLKTALE

DANAI WINAIRAT 4636678 LCCS/M

M.A. (CULTURAL STUDIES)

THESIS ADVISORS: SOLOT SIRISAI Ph.D., SOMSONGE BURUTPHAT Ph.D.,
APINYA BUASUANG M.A.

ABSTRACT

This thesis, the Meaning of Land Formation in the *Ta Mong Lai* Folktale, focuses on hidden meaning in the tale. Various methods were used for collecting and analysing the data. The study compared the different local versions of the tale, meaning attributed to the geographical features and the actual relation between the folktale and landforms.

The research shows that *Ta Mong Lai* is a tale that was written by an unknown cultural ancestor. This tale is a Novella, Sage and Explanatory tale that focuses on its motifs of land formation and ends with traditional lifestyle teaching. It is believed that the tale was first written during the reign of king Rama 5th, originated in the area of Prachuabkirikhan coast and took time to distribute nationwide. Many versions of the tale were created with various details but kept the same structure, which shows unity of groups of people who tell this story around the upper area of the Gulf of Thailand. The tale writer combined geographical knowledge and beauty of local culture into an outstanding folktale to describe the land formation by using an unreal explanation. Most landforms which are motifs in the tale were given meaning by their appearances and shapes, while landform relationships to searoute routes, local fishery sites and fishing community settlements are not specified in the tale, local knowledge of these relationships gives great significant meaning to the tale. Finally, the researcher found that the *Ta Mong Lai* folktale is a heritage which is value in cultural study and conservation and the local population should keep on telling this tale for a long to come.

KEY WORDS: LANDFORM / FOLKTALE / TA MONG LAI

342 pp.